

PARENTESEN

juni 2021 nr 3

www.pargas.spfpension.fi

Innehåll

Sid 2-3: Skräbbelgåbbana

Sid 4: Årsmötet

Sid 5: Ordförandens spalt, Eläkeliittos inbjudan

Sid 6-7: Styrelsen och grupperna

Sid 8: Uppfinna är inte så lätt

Sid 10 Händelsekalendern

Sid 11: Bowlingen

Sid 11: Bridge

Sid 12: Golfen

Sid 13: Mamma och mina särkar

Sid 13: Den krigstida kaffestunden

Sid 14-16: Utö

*Foto: Barbro Lauren,
Fotoklubben*

Restriktiva men aktiva Skröbbelgåbbar

Skröbbelgåbbarna är en förening, vars medlemmar har anknytning till Skräbböle-Pjukala området antingen som boende eller med rötter där. Föreningen grundades år 2000 av ett tjugotal pensionerade "gåbbar" och Rainer Wahtera blev deras Yviman, ett uppdrag som han förvaltar ännu idag. Skröbbelgåbbarna hann just fira sitt 20-årsjubileum i början av mars innan Coronan kom med sina restriktioner, vilket orsakade inhibering av all planerad verksamhet. Men en hel del har man hunnit med ändå.

Säsongen inleddes med att delta i Skräbböle julkalender och kvänstugon smyckades i full julstyrsel.

Det prognostiserades en ordentlig vinter och det blev dags att sätta skidspåren i skick. Gåbbarna har under många år i god samverkan med jordägarna dragit skidspår i Pjukala Pexor området. Skidspåret är sex kilometer långt och några nya broar över diken och bäckar behövde repareras.

På bilden är Yviman och Gusse Bergström i färd med ett brobygge. Spårdragningen sköttes av Gusse Bergström. Det blev en fin skidsäsong och hela 520 personer noterade sina skidturer men det verkliga antalet kan till

och med uppgå till det tredubbla. Skoleleverna i Skräbböle skola använde också flitigt spåret.

Men det händer saker i omvärlden som man måste reagera på.

Yviman berättar: "Vi fick höra att det bildats en skarvkoloni på Högen, en holme utanför GK hamnen varpå jag den 6:e april 2020 skrev ett brev till gåbbarna".

"Det skulle vara fatalt om det skulle bli en skarvkoloni på den holmen. Vi bör aktivera oss för att på ett naturligt och miljövänligt sätt hindra dem att få fotfäste där. Vi kunde som en upplevelse för oss Skröbbel-Gåbbar bekanta oss med den delen av Skräbböle och göra en vandring på ön. Nu då det är Corona tider så kan man bara vistas två i samma båt. Detta betyder att man bör besöka den i tur ordning. En roddbåt eller en motordriven från en närliggande strand borde det ordnas så fort som möjligt. Tag nu och fundera på saken vad allt vi kan göra".

Yviman fortsätter:

"Erik Nordenswan ordnade en båt omgående och söndagen den 3:e maj bar det iväg. Vädret var lockande, temperaturen 10 °C och havet spegelblankt. Jag ringde grannen Nalle (Björn Lindholm), som var klar på direkten. Vi gav oss beredskapstid en dryg halvtimme. Så åkte vi till Kvärnstugon där vi parkerade våra bilar. Tog nyckeln till båten och så vandrade vi ner mot stranden där båten fanns, tömde den på vattnet, sköt ut den och rodde över till holmen och tog iland bredvid den gamla förfallna bryggan. Vi vandrade sakta på denna mossbelupna ö med höga ståtliga furor.

Uppe i dessa kronor har skarvarna byggt sina bon. Marken under träden med bon var vit som om det hade varit frost, samt täckt med äggskal och fiskrester. Men där fanns också en koloni hägrar och två par av häckande vitkindade gäss.

Det var ett intressant besök eftersom man aldrig tidigare landstigit på denna ö. Det har nämligen varit förbud att landstiga på ön tidigare därför att där förvarades sprängämnen. På den gamla dynamitkällaren, som ännu fanns kvar hade taket delvis ramlat

in

Efter en angenäm roddtur i det vackra vädret, jag rodde dit och Nalle skötte årtagen tillbaka var vi glada för att vi hade besökt Högen, och det smakade gott med den picknick Nalle bjöd oss på deras gård klockan tre på eftermiddagen.

Det kom andra aktörer in i bilden beträffande skarvarna på Högen och det blev paus i gåbbarnas aktiviteter. Under sommaren när pandemin lättade kunde gåbbarna ha små sammankomster och Högen var ett samtalsämne. Det konstaterades att det saknades holkar för knipor och storskrake. Då beslöt vi Gåbbar att ta som vår uppgift att göra några på talko till nästa vår. Bertel Nordlund som har eget sågverk och skog såg till att han sågade special-bräden just för detta ändamål. I mars fick vi ihop ett gäng gåbbar för att tillverka sju knipholkar ute på gården vid Kvärnstogon.

När isen gått bar det iväg med Kurre Öhbloms "Tjärosmackare", en gammaldags

skärgårdssumpjolla tisdagen den 6 april trots att marken och träden var vita av snö och temperaturen $-1,7^{\circ}\text{C}$.

Väl i land lastade vi ur holkarna och oss själva. Vi märkte, då vi kom mot Högen, hur det blev oroligt ovanför trädtopparna. Skarvarna flaxade men också några unga havsörnar flög där bland dem. Sedan var det att hitta lämpliga träd och platser, när vi gick längs med stranden.

Yviman, Kurre Öblom och Heikki Järvelä sätter upp holkar

Vi hade fika med som vi skulle avnjuta i förmiddagens sol. Men blåsten tilltog så vi åkte mot hemstranden, förtöjde båten och så tog vi fram vårt kaffe och tilltugg vid de bänkar och bord som finns vid stranden.

*Text: Carl-Gustav Nygårdas
Fotografer: Rainer Wahtera, Bengt Söderman, Björn Lindholm*

Föreningens årsmöte

Liksom allt annat under året var det osäkert in i det sista hur många som fick mötas för att delta i årsmötet i Brankis 19.5. Mötet hölls därför även som ett distansmöte och samlade så tillsammans 15 deltagare och konstaterades vara beslutfört. Mötet strömmades även på Facebook och i realtid hade 18 medlemmar där följt med mötet. En vecka senare hade programmet 97 visningar.

Till mötesordförande valdes Kurt- Erik Långbacka och föreningens sekreterare Margareta Blomqvist fungerade som mötessekreterare. Raskt genomgicks föredragningslistan och Mikael Reuter redogjorde för verksamhetsberättelsen. De två första månaderna 2020 hade vi normal verksamhet, men sedan slog Coronapandemin till och verksamheten låg ”av förekommen anledning” nere hela våren. På hösten försökte sig de flesta hobbygrupperna på verksamhet, men i november var det igen ”lapp på luckan”. Styrelsen har dock hållit alla inplanerade möten, de flesta på distans, och så försökt

hålla ihop verksamhetens trådar. Föreningens tidning Parentesen utkom under våren och hösten månadsvis, så att den distribuerades till större butiker och till avtalade postlådor i olika stadsdelar där medlemmarna kunde avhämta dem. Tidningen blev populär och fick kopieras i allt större upplagor. Julnumret postades till alla medlemmar.

Föreningens ekonomi var under året stabil och de rörliga summorna var ”av förekommen anledning” små. Ett större inköp: en stor bildskärm gjordes under våren med hjälp av Lieder-pengar. Skärmen är placerad i Seniorum och kan användas av alla som har verksamhet där.

Styrelsen beviljades ansvarsfrihet och mötet var slut.

En innerlig önskan om att följande höst kunde bjuda på mera verksamhet avslutade mötet.

Gunnel Jansson

Styrelsen för år 2021: Nedre raden från vänster: Gunnel Jansson, Maria Simberg-Sörensen, Margareta Blomqvist, Annica Forssell. Övre raden från vänster: Carl-Gustav Nygårdas, Bror Berg, Kurt Lindroos, Mikael Reuter, Stig Kavander.

Ordförandens spalt

Nyligen återkommen från en lyckad resa till Utö med pargasiter och Åbopensionärer kan jag bara som så många andra konstatera att det känns härligt att äntligen kunna umgås med riktiga levande människor, även om det fortfarande ska ske med munskydd på och med iakttagande av försiktighet. Också styrelsen vågade hålla sitt majmöte i Seniorum, och föreningens årsmöte hölls i Brankis den 19 maj (visserligen med bara ca 15 deltagare på plats). Mötet fastställde verksamhetsberättelsen och bokslutet (de finns på vår webbplats) och beviljade styrelsen ansvarsfrihet.

Vid det här laget torde också nästan alla våra medlemmar ha fått åtminstone sin första vaccinspruta, så nu får vi hoppas att vi sakteligen kan komma igång med en normal verksamhet. Några månadsträffar är ju inte aktuella förrän i september, men inget hindrar hobbygrupperna att börja träffas – i första hand dock utomhus eller i mindre grupper.

I augusti blir det också annan verksamhet om allt går väl. Den 1 augusti blir det en teaterresa till ”Peter Pan” på Raseborgs sommarteater, den 11 är det förbundets golfmästerskap i Sjundeå, den 17 kl. 14–15 den traditionella promenaden med Eläkeliiton Paraisten yhdistys på Pajbacka plan, den 18 förbundets boulemästerskap och den 25 den åboländska pensionärsträffen, denna gång i Rosala. Närmare uppgifter hittar ni i händelsekalendern på s. 10 och på vår webbplats.

Så nu sätter vi igång igen! Glöm inte att berätta för pensionerade vänner och bekanta att det lönar sig att bli medlem om man ännu inte är det. Ju mer vi är tillsammans, dess gladare vi blir.

Vi ses!

Mikael Reuter

KUTSU

**Pargas Svenska pensionärer rf
Paraisten Eläkeläiset
Eläkeliiton Kaarinan yhdistys**

Hyvä Naapuriyhdistys !

Kutsumme yhdistyksenne iloiseen kävelytapahtumaan, josta on tullut perinne. Viime vuonna koronan takia jouduimme valitettavasti jättämään kutsun väliin, mutta tänä kesänä uskomme jälleen voivamme haastekävelyn järjestää.

Kävelytapahtuma on tiistaina 17.8.2021 klo 14.00 – 15.00 Pajbackan kentällä. Tapahtuma ei ole kilpailu vaan iloinen sosiaalinen kanssakäyminen.

Kierrämme kenttää kävellen niin monta kierrosta kuin kukin haluaa vajaan tunnin aikana. Tilaisuus on maksuton, ennakkoilmoittautumista ei tarvita! Tarjoamme mehun sekä hyvän ja reippaan mielen!

TERVETULOA!

Parainen 10.5.2021
Heikki Inkari 0400 213759
puheenjohtaja
heikki@inkari.fi

Tapio Isonokari 044 0905535
Liikuntavastaava
tapio.isokari@outlook.com

Styrelsens sammansättning och funktionärer 2021

Ordförande	Mikael Reuter mikael@undala.fi	040 552 49 78
Vice ordförande	Gunnel Jansson jansson.gunnel@parnet.fi	040 595 72 03
Sekreterare	Margareta Blomqvist margareta.blomqvist@granvik.fi	040 720 40 96
Vice sekreterare, vice skattmästare	Annica Forssell forssell.annica@gmail.com	050 553 02 95
Skattmästare	Bror Berg laban1234@gmail.com	040 560 19 38
Övriga ledamöter	Maria Simberg-Sörensen maria.ss@parnet.fi	040 825 50 39
	Stig Kavander swkavander@gmail.com	0400 22 21 87
	Kurt Lindroos kurt.lindroos475@hotmail.fi	0500 59 40 45
	Carl-Gustav Nygårdas carlgustav.nygardas@gmail.com	040 507 14 61
Funktionärer		
Medlemssekreterare	Kurt Lindroos	(se ovan)
Mediekontakt	Gunnel Jansson	(se ovan)
Teknikansvarig	Carl-Gustav Nygårdas	(se ovan)
Fotograf/Klippboken	Stig Kavander	(se ovan)
Parentesens redaktion	Maria Simberg-Sörensen	(se ovan)
	Gunnel Jansson	(se ovan)
Parentesens ombrytning	Carl-Gustav Nygårdas	040 507 14 61
Webbansvarig/Webbredaktör	carlgustav.nygardas@gmail.com	
IKT kontaktperson	Carl-Gustav Nygårdas	(se ovan)
Medlem av SPF:s arbetsutskott	Mikael Reuter	(se ovan)
Medlem av SPF:s kommitté för intressebevakning	Clara Kronqvist-Sundström	(se nedan)
Resegruppen	Clara Kronqvist-Sundström, ordf.	040 867 19 48
	kronqvistclara@gmail.com	
	Gunnel Jansson, medlem	(se ovan)
<p>Nya medlemmar kan anmäla sig direkt till medlemssekreteraren Kurt Lindroos 0500 59 40 45, Margareta Blomqvist 040 720 40 96 margareta.blomqvist@granvik.fi eller via webben.</p>		

HOBBYGRUPPER

Boule, IT, konst, musik och trädgård enligt separata kallelser från gruppledarna

Boccia/Boule	Estrid Enlund	050 346 35 70	essi.enlund@outlook.com
Bowling	Seppo Rajamäki	0400 46 91 92	seppo.rajamaki1@gmail.com
Bridge	Per Österman	0400 21 14 52	per.osterman@parnet.fi
Da Capo	Maria Simberg Sörensen	040 825 50 39	maria.ss@parnet.fi
Diskussionsgrupp	Marianne Saanila	040 722 62 26	marianne.saanila@parnet.fi
Encore	Maria Simberg-Sörensen		
Fotogrupp	Lorenz Michael	0400 23 31 43	losse.michael@gmail.com
Fågelskådning	Marcus Duncker	040 552 11 00	duncker.marcus@gmail.com
Golf	Johan Nyberg	040 195 48 48	johan.nyberg@parnet.fi
IT-grupperna	Carl-Gustav Nygårdas	040 507 14 61	carlgustav.nygardas@gmail.com
Litterära salongen	Stina Engblom-Colliander	0400 71 53 88	stina202@parnet.fi
Stavgång	Rainer Wahtera	040 091 22 69	rainer.wahtera@gmail.com
Släktforskarna	Gustav Sundström	050 505 15 22	sundstroms@parnet.fi
Trädgårdsgrupp	Amie Nygrén	045 258 26 30	amie.nygren@gmail.com
Vattengymna	Kari Penttinen	050 511 97 77	kari@esnet.fi

Släktforskargruppen träffas i allmänhet udda veckor i Seniorum tisdagar kl. 13.

Fotogruppen träffas varannan tisdag i Seniorum kl. 17. Se närmare på hemsidan.

Bridgeklubben efterlyser flera spelare. Kontakta Per Österman, 0400 21 14 52

Diskussionsgruppen en tisdag i månaden kl. 14:15-15:45 i Seniorum. Se händelsekalendern.

Följ med hemsidans. www.pargas.sfpension.fi händelsekalender eller föreningens Facebooksida Pargas svenska pensionärer. Många grupper informerar där om aktuella händelser.

Programgrupperna och gruppledarna för PSP:s månadsträffar

1. Beni von Weissenberg 040 545 14 35 benivw@parnet.fi
2. Mårten Malmlund 0400 71 03 12 marten.malmlund@gmail.com
3. Gunnel Jansson 040 595 72 03 jansson.gunnel@parnet.fi
4. Rainer Wahtera 0400 91 22 69 rainer.wahtera@gmail.com
5. Rose-Marie Lindroos 050 562 54 10 rose.marie48@hotmail.fi
Kurt Lindroos 0500 59 40 45 kurt.lindroos475@hotmail.fi
6. Stina Engblom Colliander 0400 71 53 88 stina202@parnet.fi
7. Christina Ahlsund 040 759 90 52 cahlsund@parnet.fi
Arvo Björkroth 044 564 93 51 arvobjorkroth@yahoo.com
8. Annica Forssell 050 553 02 95 forsell.annica@gmail.com
Solveig Nurmela 040 723 95 96 solveig.nurmela@abo.fi
9. Carita Karlsson 045 641 52 66 tiitikarlsson@gmail.com
10. Siv Nygårdas 040 574 24 31 siv.nygardas@gmail.com
Aino Mattsson 040 844 06 98 aino.mattsson42@gmail.com

Hedersmedlemmar i föreningen

Benita Nyberg, Georg Uppman, Karl-Gustav Laurén, Kurt-Erik Långbacka och Stina Engblom-Colliander

UPPFINNA ÄR INTE ALLTID SÅ LÄTT!

– Det mest intressanta är att det kan bli en så helsikes stor grej, säger Kalevi ”Kalle” Heiskanen med emfas och kanske för fjärde gången (och efter den tionde ölen) under dagens lopp. Vi språkar över köksbordet hos Kalle i Hummovaara, en gudsförgäten by mitt i den nordkarelska obygdén 70 mil nordost om operastaden Nyslott. Går det som Kalle önskar kan det verkligen bli en ”stor grej”. Han har nämligen kommit på ett enkelt sätt att reducera antalet råttor och därmed kanske löst ett världsomfattande hygieniskt problem. Kalle har förkastat alla gamla metoder; katter, skjutvapen, fällor och gifter. Han matar råttorna med preventivmedel. Och det fungerar. Dessutom kostar det nästan ingenting.

– Se efter en grönlädd man av folket, sa Kalle i telefonen när jag frågade hur jag skulle känna igen honom på flygplatsen i Nyslott.

Det var en träffande beskrivning. Väl framme i vänthallen går jag direkt på en karl iförd grova läderbyxor, lurvig pälsmössa av obestämd kulör och grön vadmalsblus uppknäppt långt ned på bröstet.

På avstånd uppfattar jag något som liknar en TV-kamera och en mikrofonbom bakom mannen men tänker inte desto mer på saken. Först när vi ska ta i hand märker jag att kameran och mikrofonen riktats in på oss två och att sorlet omkring tystnat.

Kalle hälsar välkommen och räcker fram en labb som är blå och svullen och full av färska skrapsår. Han ursäktar att mitt besök råkat kollidera med en filmgrupp som insisterat på att få göra en film om honom just den dagen. Inne i taxin frågar jag vad som tagit åt handen.

– Nja, dom stretade emot lite, men sen tog jag till revolvern.

– Revolvern?

– Ja, de va katterna alltså, tillägger Kalle efter en stund. Gumman mena att nu e de slutpissat i knutarna så jag fick lova att avliva dom.

På det lilla viset! Vi kör närmare en timme genom ett underbart vackert ödemarkslandskap. Idel rimfrostiga träd och solgnistrande snö. Ute är det -20 grader kallt.

Hummovaara visar sig vara en liten by med 65 hushåll som livnär sig på främst jord- och skogsbruk. Ett par småindustrier finns också. Från det åkertäckta bykrönet öppnar sig en hisnande utsikt i nästan alla väderstreck. Endast fyra mil österut, bortom den ryska gränsen, badar det forna finska Ladogakarelens skogar i blåvitt dis.

I Kalles hem är det lätt att inse att man stigit in i hos en skapande själ. Hustru, fyra barn i åldern 2-8, en jämthund och en stövare – och numera alltså inga katter – gör det lika trivsamt som stökigt. På hallväggen hänger tre jaktgevär. Ett hörn i vardagsrummet domineras av en stor TV-video-anläggning och ett annat av ett hemaltare med en stor uppslagen bibel.

Kalle (42) har varit sjöman, bartender, trumpetist, lantarbetare och kock. Nu är han skomakare med verkstaden i ett sidorum bakom köket. Men framför allt är han uppfinnare, eller byfåne som han själv uttrycker det, eller råttdoktor och hormon-Heiskanen som byborna säger. Han är utan tvivel Hummovaaras och kommunen Kesälahtis största kändis. Nummer två är den kvinnliga kyrkoherden som hamnat i rubrikerna för att hon råkar ha jakt som främsta hobby.

Innan Kalle gav sig på att lösa världens rättproblem byggde han bl.a. världens första iscykel, en vanlig cykel där en skridsko ersätter framhjulet och bakhjulet består av en rund fanerskiva med spikar. En hydraulisk kvistningssåg var också långt uttänkt men en närbelägen mekanisk verkstad tände inte på idén. Och nu har Husqvarna hunnit före och lanserat en liknande, suckar Kalle uppgivet.

Kalas på soptippen

Det där med råttor kan han inte riktigt förklara. I över ett år grubblade han på saken. Kanske var det katterna som gav impulsen. Men en vacker morgon vaknade han upp med insikten att det ju måste fungera på råttor när det redan länge fungerat på människor. Preventivmedel alltså.

Forskarna vid Helsingfors universitet blev

glatt överraskade när Kalle ringde och ville köpa ett lämpligt preventivmedel. Fint att slippa råttgifter tyckte man och levererade prompt ett parti progesteron i pulverform.

Först hade Kalle måst utverka tillstånd från jordbruksstyrelsen för sitt experiment. Kesälahti kommun ställde sin soptipp till förfogande och så var det bara att sätta i gång. Under sommaren bodde han sedan i en husvagn vid soptippen utrustad med kikare, videokamera, lockbeten med progesteron samt en god portion uppfinnarglädje och jägartålamod.

– Dom e kloka små jäklar, råttorna, säger Kalle. Smakar dom på nåt giftigt så lär dom sig snabbt att den där smaken blir man sjuk av och äter inte mer av det. De måst nog vara en förklaring till att man inte kommit dess längre med gifter.

Råttorna började genast frekventera Kalles upplysta matplats som han riggat på 110 meters avstånd från husvagnen. De kom alltid fram i kvällningen och åt med god aptit från första början. Kalle bjöd på brödbitar av en halv tändsticksasks storlek doppade i en blandning av rypsolja och progesteronpulver.

Förutom råttorna besöktes stället av mårdhundar, ugglor och en varg. Alltid när vargen visade sig höll sig råttorna borta.

Efter att råttorna kalasat några veckor på progesteronbrön märkte Kalle att antalet små råttor började minska. Han förstod att progesteronet fungerade som det skulle. För säkerhets skull fångade han in ett antal råttor med minkfälla, dissekerade de sex som var honor och konstaterade att ingen av dem var dräktig. Vid Joensuu universitet undersöktes ytterligare fem honor; ingen dräktighet hos dem heller.

Det elementära i rättans biologi hade Kalle inhämtat hos Heikki Hyvärinen, professor i biologi vid Joensuu universitet. Hyvärinen har fungerat som sakkunnig och hade planer på att sätta in en av sina studenter att göra ytterligare fältprover på soptippen i Hummovaara. Råtthonans dräktighet vara i 21 dygn. I varje kull föds 8-14 ungar; i genomsnitt 50/50 honor och hannar. I 35 dagars ”ålder” är råtthonan

köns mogen och kan bli dräktig på nytt inom 1-5 dagar efter föregående kull.

Byråkratiskt problem

Att kunna hålla rättstammarna nere skulle lösa många problem. Man behöver bara tänka på all den skada råttorna gör som smittspridare och förstörare av livsmedel även i industrialiserade länder, för att inte tala om u-länderna.

Som jägare och naturälskare uppskattar Kalle speciellt sin methods smärtfrihet. Gifter är oetiska och oestetiska, och vad händer t.ex. med rovfåglar som äter gift döda råttor, frågar han sig. Förutom att progesteron-metoden inte för några gifter vidare är den elegant såtillvida att den inte utrotar en art, håller endast populationen nere på en acceptabel nivå.

Under vårens lopp tänker Kalle testa sin metod på måsar och kråkor som på vissa soptippar är t.o.m. ett större problem än råttorna. Kalles uppfinning som han sökt patent på har tagit myndigheterna på säng. På jordbruksstyrelsen har Kalle blivit ett klassiskt byråkratiskt problem. Man vet inte hur man ska klassificera honom. I brist på bättre betraktar man hormon-Heiskanen som en ”vanlig” giftblandare. Sålunda har han anmodats anhålla om ”registrering för bekämpningsmedel”. Den detaljerade blanketten omfattar 10 sidor och anvisningarna för ifyllandet 12 sidor.

– Va i helsike ska jag ljuga ihop, frågar Kalle, det är ju banne mig inte fråga om något gift här!

Han tror inte att han kommer att skicka in blanketten. Däremot tänker han på pin kiv pröva sin metod under kontrollerade former med två testgrupper råttor, där endast den ena matas med progesteron. Sen skickar han in resultaten till jordbruksstyrelsen innan hans ”giftexperimenttid” går ut den sista december.

Kalle är nåde hoppfull och betänksam inför sin methods framtidsutsikter. Han tror att myndigheterna inte i längden kommer att kunna eller vilja sätta sig på tvären. Men vad säger de stora multinationella kemijättarna som tillverkar alla gifter? Enbart i Finland säljs det årligen ca 1000 ton olika preparat mot skadedjur, vanliga flug- och myggsprayer

borträknade. Gifttillverkarna kommer säkert att kämpa för att behålla sin marknad.

Kalles hormonmetod hör inte till de dyraste. Tillsvidare har han i sina experiment kalkylerat med att 200 000 lockbeten kostar omkr. 98 euro, alltså en kostnad på 0,00049 euro per lockbete. Om man utgår ifrån att man ned en handfull lockbete förhindrar att hundratals råttor föds är kostnadseffektiviteten i särklass. Som Kalle säger, det mest intressanta är att det kunde bli en så helsikes stor grej!

O tack är världens lön?

Att ”rättprofessorn” - som Kalle Heiskanen kallades i lokalpressen – i tiden var på rätt spår bevisas av att bekämpning av skadedjur med okonventionella metoder fortfarande är ett högaktuellt men oavslutat kapitel. Våren 2017 rapporterade vår YLE att metropolen New York överväger att introducera ett nytt vapen i kriget mot råttor. Två år tidigare hade stadsbornas klagomål om dessa gnagare varit uppe i 24 000 st. och kostnaderna för bekämpningen värd inemot tre miljoner euro. Staden uppgavs förhandla med företaget SenesTech som ställt i utsikt ett lockbete - som gör råttorna ofruktsamma!

Det är oklart huruvida rättprofessorn från Kesälahti inspirerat företaget som ville hjälpa New York. Det vet man dock att han höll på med sina experiment sedan 1989 på soptipparna i Kesälahti och Kides, tidvis uppbackad av bl.a. läkemedelsföretaget Orion-Farmos´ sakkunskap och jord- och skogsbruksministeriets pengar. Sen dog han i början av 1994.

Någon vanlig byfåne var Kalle knappast; snarare en sensitiv och kreativ personlighet av det klassiska snittet som för tankarna till Veikko Huovinens och Heikki Turunens ödemarksfilosofer. Förutom råttfällor – även mekaniska sådana kombinerade med koldioxidavlivning – utvecklade han en cykel för bruk på isunderlag, ett hagelvapen av pistolstorlek, en kompakt inomhusskyttebana och en ”ponton” som snabbt hoppar fram och förhindrar en motorkälke från att sjunka genom svag is. Han skrev poesi och kortprosa om råttbekämpning ur råttans perspektiv. Han livnärde sig främst som skomakare. Innan idén med biologisk råttbekämpning överföll honom hade han arbetat som kypare, byggarbetare, murare och allmän avbytare. Han begåvades med tre äktenskap och sex barn.

Pekka Sörensen

HÄNDELSEKALENDER SOMMAREN 2021	
Söndag 1.8	Peter Pan, Raseborgs sommar-teater, info kommer på vår hemsida
Onsdag 11.8	SPF:s Golfmästerskap Pickala Golf, Sjundeå
Tisdag 17.8	Promenadjippo med Eläkeliiton Paraisten Yhdistys på Pajbacka plan
Onsdag 18.8	Förbundets boulemästerskap i Jakobstad. Se närmare Förbundsnytt nr 7
Onsdag 25.8	Åboländsk sommarträff. Se Åbolands hemsida aboland.spfpension.fi

OBS! Aktuellt material till Parentesen, t.ex. ändringar i gruppsammansättning eller kontaktpersoner, måste vara redaktionen tillhanda **senast en vecka** före månadsträffen för att hinna med. Även annat material i form av hågkomster, bilder eller teckningar tas gärna emot av redaktionen med samma förbehåll.

Exemplar av Parentesen kan avhämtas på Booklet, Strandvägen 16 A

Bowlarna under våren 2021

Våren var en krävande tid för bowlarna. Vi bowlade i den utsträckning det var möjligt och enligt vad lagen tillät. Varje veckas må-ti-on och fredag spelade vi tillsammans i hallen; flera till och med tre gånger i veckan, ca 80 timmar, utom de två gånger hallen var stängd på grund av epidemin. Coronaepidemin har minskat vår grupp med ca 15 personer. Vi hoppas att få dem med i verksamheten igen när coronaepidemin lättar.

26.05.2021.

Vi bestämde oss för något som förr var en helt vanlig aktivitet. Vi avslutade vårsäsongen med en bowlingsutflykt till Reso bowlinghall. Ca 30 aktiva spelare var med. Den här gången gjorde vi också resan tillsammans med bowlare från EL-Liiton Paraisten yhdistys.

Damernas vinnare Doris

Nedan de tre bästa resultaten från bowlingutflykten till Reso.

Damer:	1. Åkerholm Doris	905
	2. Hermansson Stina	892
	3. Engman Gudrun	891
Herrar:	1. Lahtonen Ilkka	1075
	2. Weissenberg Beni	1047
	3. Mattila Seppo	1009

Hoppas vi alla är friska i höst så vi kan fortsätta med bowlingen igen. En skön och varm sommar till alla pargasiter!
hälsar

Seppo Rajamäki

Herrarnas vinnare Ilkka

Bridgegruppen under våren 2021

Spel på nätet via Bridge Base Online (BBO) har fortgått varje måndag hela våren. Vi har spelat varje vecka sedan pandemins restriktioner trädde i kraft våren 2020, dvs. i drygt ett år. Planen är att fortsätta över sommaren på samma sätt.

Vid utgången av maj i år har vi spelat totalt

55 ggr på nätet varav 21 ggr under 2021. Antalet deltagare har varit 8-10 från PSP och med några spelare från Åbo har vi oftast kunnat spela 3 bord vilket betyder 12 deltagare totalt.

Per Österman

Hobbyklubben Golf

Hobbyklubben Golf har kommit bra igång. Vi har nu träffats fyra tisdagsmorgnar i följd, och redan första tisdagen lockade 14 pensionärer ut på banan. Därefter har antalet utökats till 18 spelare, varav 3 är nya medlemmar i Pargas Pensionärer.

Det finns olika alternativ att spela en golfgrunda. Man kan starta från olika utslagsplatser och sålunda underlätta spelet. Det är också möjligt att endast spela 9 hål, vilket många valt. Det betyder att golfpromenaden varierar mellan 5 km och 9 km.

Till dags dato har vi spelat ca 60 rundor, vilket betyder att vi rört oss ute i naturen ca 500 km!!! Inte illa för en pensionärsgrupp, och mera lär det bli när sommaren fortsätter. Helt säkert har vi vandrat sträckan Pargas - Utsjoki - Pargas innan säsongen tar slut. Förutom tisdagsträffarna spelar många av oss ytterligare rundor under veckan.

I början av maj hölls också en golfkurs för nybörjare, så kallad "green card kurs", som lockade fem nya spelare. Eftersom det är svårt att få övningsstid på den fulla banan, kommer det att för dessa ordnas en introduktionskurs på den kortare banan i början av juni.

I augusti kommer vi att besöka Ekegolf i Ekenäs, Gammelboda, förutsatt att pandemins restriktioner har lättat.

Golfbanan är reserverad för Pargas Pensionärer hela sommaren, alla tisdagar mellan kl. 9.00 och kl. 9.50. Om du är intresserad av att delta, vänligen kontakta undertecknad.

Johan Nyberg

Mammas och mina särkar

Jag sitter i en rentvättad, sliten och söndrig särk. I den har jag firat många "särkdagar", åtminstone tjugo, har jag räknat ut. Det är dagar då jag inte klär på mig något annat överhuvudtaget under dagen.

Ungefär två sådana dagar firar jag per år. Då jag jobbade på annan ort var farsdagen ofta en sådan, långfredagen en annan.

Jag har just slutat oroa mig för mammas rentvättade men slitna särkar.

Tänk om det händer något, hon är ju ändå närmare 90 tänkte jag de sista åren hon levde. Hon måste kanske åka in akut till hälsocentralen eller ännu värre, ÅUCS till Åbo och de ser hennes slitna särk, hur fattig skall de då tro att hon är? Men det är ju inte

det de hela handlar om, den är ju så skön och bekväm.

Jag ser på min egen med trasiga kanter vid ärmarnas nedre kant, ett par hål på oket före rynkorna på särken.

Tur att jag skall på resa och har skaffat mig två nya.

Den ena av mina gamla särkar har redan gjort sin sista resa, torkade av den nytvättade bilen med den innan den åkte i soporna.

Den här rosa med vita fjärilar får gå samma öde till mötes, men jag njuter av den ännu idag, sedan börjar inkörningen av de nya.

Barbro Laurén

Den krigstida kaffestunden

Det är mycket som borde berättas för det unga släktet, för att få dem att förstå. Att allt inte går att köpa för pengar, t.ex. Då butikshyllorna stod tomma under kriget, fanns endast mer eller mindre med surrogat ersatta varor.

Tänk på kaffestunden. Kaffeböner gick inte att köpa, de ersattes med rostade maskrosrötter, vete torkades i ugn eller i kaffebrännaren på spisen och måste ofta röras om. Då de fick sin bruna färg fick de kallna och maldes i kaffekvarnen. I kaffepannan sattes vatten, när det kom till kokpunkten sattes några skedar surrogat, liten cikoriabit och även kaffeklarning. Ibland ersattes kaffeklarningen av braxenfjäll, som hade tvättats och torkats. Sockret var på kort och för att spara ersattes det med sackarin, många hade med sig en egen solettask för de var även svåra att få köpa (svarta börsen). Till kaffet kunde serveras en sirapssmörgås gjord på vetebröd eller en

sirapskaka, ofta använde man även morötter i kakan.

Men huvudsaken var då att få träffa andra. Vi fick sluta med vår kaffestund när alarmsignaler kom och meddelande på Hyvilemp central att ryssen var på väg. Efter en stund hördes flygplanen som flög till Åbo för att kasta ner sina bomber. Då klättrade vi upp på ett högt berg och kunde se röken stiga upp i skyn. Många människor blev utan hem, många sårades och omkom. Vi sökte oss in igen och fick en surrogattår som ev. fanns kvar i pannan. Efter kaffestunden gick arbetet vidare på åker och äng. Vilket underbart liv vi nu får leva trots corona.

Jag hoppas att freden består,
och i fritt land leva får
komma ihåg dem som fått ge sitt unga liv
må minnet av dem alltid få förbli.

Ruth Johansson Pargas 4.5 2021

Vår vårresa till Utö.

Den som under sina pensionärsår nu och då brukat resa till något intressant mål har under corona-året varit svältfödd på att plocka fram kappsäcken och läsa in sig om resmålet och bereda sig för avfärd.

Åbo svenska pensionärsklubb och Pargas svenska pensionärsförening hade redan inför våren 2020 planerat en resa till Utö. Resan sköts upp drygt ett år men blev slutligen av i slutet av maj 2021.

28 st resenärer, varav 13 stycken pargasbor, mötte upp vid Launokorpis buss i arla morgonstund och det bar av till Nagu gästhamn där m/s Baldur inväntade passagerare.

Dagen var härligt solig och fåglarna hade inlett sin morgonsång redan långt innan sömniga pensionärer kom igång.

Vi satt alla mest uppe på överdäck i solskenet och beundrade den litet kyliga men fagra morgonen och stränderna som passerades.

Nötö, Aspö, Jurmo och Utö var den rutt m/s Baldur körde. Fågelskådare med sin kamerautrustning ”bångade” fågelliv längs vägen och var vänliga nog att informera om vad som syntes längs med färdrutten.

Utö är ögruppen ”där Finland börjar” söderifrån. Skärgårdshavet med alla sina holmar, skär och kobbar är ett underskönt naturens verk. Vi hade ”herrska sväder” och fick bara njuta av att flyta fram över stora lugna fjärdar.

På Utö hade pensionärerna bokat rum på Utö havshotel och det var inga andra turister som rymdes där utöver oss. Hotellet är inrymt i försvarsmaktens tidigare kasernutrymmen.

Rummen är rymliga och modernt inredda och maten, både frukost, lunch och middag var smakliga och goda!

På Utö bor ca 40 personer året runt. På sommaren flerdubblas antalet öbor.

Huvudön är ca 80 ha stor men försvarsmakten innehar ännu tre områden, som inte får besökas av civila. Gårdsplaner och andra områden är privata, så det är närmast långa vägar och stigar man kan röra sig. Långa sträckor är det inte fråga om.

Ännu fungerar en skola med sju barn på ön. Utö Handel grundades 1932 och är nu ett aktiebolag och håller öppet året runt.

Utö har ända sedan 1600-talet varit en stödjepunkt för lotsar och fyrvaktare och också en ort för säsongsfiske. Fast bosättning kom på 1740-talet. Huvudinkomsten för utöborna har varit lotsning och fyren. Jordbruk ger ön inte möjligheter till. Under ryska tiden ökade befolkningen till 150 personer då lots- och fyrvaktartjänsterna utökades och en liten tullstation grundades på Utö. Under och efter första världskriget ökade öns militära betydelse. Den finska militären tog över 1918 och fanns med i öns bybild ända till år 2005 då den drog sig tillbaka från ön.

Då vi installerat oss på hotellet började programmet: Hanna Kovanen, ”fru Utö”, en energisk företagare med både inkvartering, en turist-shop samt guidning på ön som sina områden, mötte oss utanför hotellet och förde oss runt på ön medan hon livfullt berättade både om öns historia, dess nutid och framtid. Många är de historier som levandegör det strävsamma livet på ön. Det mesta kretsar kring sjöfart, haverier i Utö-vattnen, och händelser där utöborna har gjort stora insatser för att hjälpa sina medmänniskor i sjönöd. I Landsarkivets (Åbo) förteckning över förlisningar i Utö-vattnen finns 78 stycken mellan åren 1600 – 1994.

De färgstarkaste berättelserna gällde förlisningen av den tremastade barken Draken 1929 på kobben Örebådan ca 150 m från Utö

samt s/s Park Victory som förläste julnatten 1947 ca en nautisk mil sydost om Utö.

I Bönehuset (byggt 1910) finns en tioarmad ljusstake till åminnelse av de tio omkomna från s/s Park Victory.

Fyren är den mest markanta byggnaden på ön. Den nuvarande fyren byggdes 1814, alltså under ryska tiden. Fyren är målad i rött och vitt och i tredje våningen finns ett kapell, som inretts före 1841. Kapellet är stämningsfullt och de tjocka murarna kunde säkert berätta om stormar och stiltje samt krigshändelser under världskriget.

Vi fick uppleva en underbar försommarkväll med svalor i luften, blommor på marken och lotsbåtarna vid Stora Bron speglade sig fint i hemvikens vatten.

Följande morgon var det dimma, sikten kanske 50 m, men dimman skingrade sig så småningom då vi gick på fågelvandring under ledning av utöbon Disa Öhman. Vi vandrade ut på Kesnäs udden där fågelhäckning pågår. Kanske fåglarna inte var så aktiva i dimman – vi såg inte så många. Svarthakedoppingen är en ny art som häckar på Utö. De simmade i strandvattnet och lät sig beskådas.

Promenaden var skön och ur dimman trädde fyren fram allt mera. På Kesnäs udden finns minnesmärke över skonaren Drakens

förlisning. Minnesmärket är i stål och föreställer Korset och Stjärnan.

En blekare sol kom fram bakom dimmorna och molnen och dagen blev riktigt vacker. Eftermiddagens sysselsättning blev sedan att vandra omkring på Utös byaväg, uppleva kullerstengsgatan, som byggdes under ryska tiden, se på husen från ryska tiden "Kojuvret" och Stenhuset och "Kärhon", blicka mot kanonerna innanför militärområdet, besöka begravningsplatsen och de två butikerna: Utö Handel och Hannas horisont.

På kvällen höll Tryggve Österman från Korpo pensionärer ett mycket förtjänstfullt föredrag med ljudklipp om s/s Park Victorys förlisning juldagen 1947 i Utö vattnen.

De tre dagarna på Utö gav prov på olika väderlek och färgskala från hela paletten: från ljuvligt varmt solsken, dimma, moln till ösregn och storm.

Avfärdsdagen var grå och regnet rullade in söderifrån. Utlovades storm med en vindstyrka på 17-22 m/s. Riktigt så farligt blev det inte. M/s Baldur höll tidtabellen och anlöpte Utö hamnen kl 13.10 och startade igen ut efter av- och pålastning. En hop våta pensionärer med fladdrande regnkläder inväntade fartyget och småträngdes för att få plats under däck.

Fartyget gungade betydligt mindre än vi befarat och den långa hemfärden (6 tim) kändes trygg.

Vi hade fått smakprov på hur livet i utskären kunde vara i sommarens olika väderleksförhållanden. Vinterstormar och kyla vågar vi inte ens tänka på....

Resan var allt igenom lyckad. Reseledaren Leena Sjöblom hade ordnat program, rum och mat på ett bra sätt och hade alla trådarna i sina kunniga händer och resenärerna var glada och

tacksamma över att få uppleva en så trevlig resa.

Text: Gunnel Jansson

Foton: Gunnel Jansson och C-G Nygårdas

Lotsbåtarna vid Stora Bron speglar sig fint i hemvikens vatten

Våren 2021/Gusse L